

פרוטוקול מס' 70

מישיבת ועדת הפנים ואיכות הסביבה
מיום ו' כ' בשבת תשל"ה 3.1.75 שעה 9.00

נכחד:

חברי הועדה:
י. תמיר - היו"ר
י. בארי
א. גבלבר
מ. הכהן
א. הרליץ
א. ורדיגר
ת. טובי
ב. צ. קשת

מוזמנים:
א. ביתל - מהנדס תברואתי - חיפה
צ. אבן - עיריית חיפה - יועץ
פרופ' פרהניו - הטכניון
פרופ' מנחם - השרות המטאורולוגי
ג. אגלקופ - מחלקת תברואה קרית-ים
א. מנדל - מחלקת תברואה קרית מוצקין
י. יזרעאלי - כפר-אתא
ז. מליון - מרכז השלטון המקומי
ד"ר מ. אילן - סטנכ"ל בתי-הזיקוק
ג. אנגל - בתי-הזיקוק

ס'מזכיר הועדה: י. אוריאל

רשמה: א. גושמן

סדר היום: זיהום אוויר חמור המסכן את בריאות התושבים בחיפה -
הצעה לסדר היום של ח"כ ידידיה בארי.

היו"ר י. תמיר:

אנו דנים בהצעה של ח"כ י. בארי.
לפני שאנו עוברים לסעיף הנדון, ברצוני
למסור, שקבלנו מכתב מיו"ר ועדת הכנסת, שהוחלט לקבוע ועדה, שתדון
בהצעה לסדר היום של ח"כ י. מודעי בנושא: "תכנית החומר לשיכון
והשפעותיה על החיים בישראל".

ועדת הכנסת החליטה להעביר את הדיון בהצעה
הנ"ל לוועדה משותפת של ועדת העבודה וועדת הפנים, ובה עשרה חברים,
בראשות של יו"ר ועדת העבודה.

אנחנו צריכים לבחור חמשה חברים לוועדה זאת.
אני מציע את חברי-הכנסת: שמיר, בארי, הרליץ, גבלבר, ורדיגר.

ההצעה אושרה.

אלה הנציגים שלנו לוועדה משותפת לתכנון
השיכון הציבורי במשך השנים 80 - 75, הצעת שר השיכון א. עופר.

ת. טובי: זה במקום הדיון שיהיה בוועדה?

היו"ר י. תמיר: לא. בישיבה הבאה יופיע שר השיכון, לפי
יוזמתי.

ב.צ. קשת: יש לי הצעה, בעקבות השאלה. זה לא יתכן לעשות
שתי הצגות על אותו נושא בזה שאתה תסכם, יהיה
גם זה וגם השפעות תדמית השיכון על החיים בישראל.

היו"ר י. תמיר: ועדה משותפת של עשרה חברים, אינה ועדה של
כנסת לכל דבר. היא גומרת תפקידה אד-הוק,
ובזה נגמר העניין. יש חשיבות לפרטים. יש השפעה מכרעת למסקנות,
ולכן אני מבקש להענות ולא לערער על העניין.

ח"כ י. בארי הגיש הצעה לסדר היום, אשר בסיומ
הדיון הדיון במליאה, הועברה לוועדה הזאת. ההצעה היא: זיהום אויר
חמור המסכן את בריאות התושבים בחיפה. הוא הציג קשת רחבה מאד של
דברים על בעיות הזיהום הסביבתי באויר. אני היתי עד לשמיעת הדברים.
הוא התייחס רק לנושא הזה באזור חיפה והקריות, והשפעות השליליות
של התופעה הזאת על החיים והסביבה. היתה זאת הצעה לסדר-יום, בצורה
יסודית ביותר.

מציע ההצעה יעלה את הדברים באופן מתומצת.
אחרי כן, אבקש את נציגי הרשות המקומית להציג את הבעיה מבקודת
ראות שלהם, נציגי משרד הבריאות וכן נציגי המפעל שהם הגורם המשפיע.
דברי הנציגים של הרשויות המקומיות ונציגויות המפעלים, יתנו ביטוי
די מקיף וממצה של הסוגיה שלפנינו.

אנו עדים לכך, שבמדינה הקטנה שלנו, הנושא
הזה של מפגעים ומטרדים הו,ך להיות לבעיה חמורה מאד. עלינו להתייחס
בכבד-ראש הראוי לתופעה.

זו פעם ראשונה, שהוועדה נכנסת לדיון משמעותי
ספציפי, כמעט מקצועי. אני מניח שלא בגמור את הדיון היום. במרוצת
הדיונים, במצה את הנושא עד כמה שאפשר על מנת להניח מסקנות מתאימות
על שלחן הכנסת.

י. בארי:

אדוני היו"ר, האויר של חיפה נמנה עם האויר
המזוהם ביותר בארץ. תוצאות הזיהום ניכרות
היטב בבריאות תושביה. התופעה אינה שנויה במחלוקת. הויכוח, שהיה
גם בשנים עברו, הוא על שיעור הזיהום; האם כבר הגענו, או לא, אל גבול
הסכנה. לדאבוני הרב, קימים חילוקי-דעות בין זרועות הממשל השונות,
מי אחראי ומי אסור לטפל בנושא: עיריית חיפה, לשכת הבריאות המחוזית,
או המשרד הראשי בירושלים.

מוקדי הזיהום ידועים: תחנת-הכח החשמלית,
ביח"ר "נשר", בתי-הזיקוק, כימיקלים ופוספטים, חיפה כימיקלים,
מפעלים פטרוכימיים ועוד שורה ארוכה של מפעלי תעשייה הפולטים את
הזיהום לאויר, ונוסף לכך כלי-רכב המונעים על דיזל ונבזין, הנוסעים
בעליות ובמורדות המאפיינים את חיפה, אליה נכנסים כלי-רכב שמספרם
עלה בין השנים 62-72 בשיעור של 400%. בשנים האחרונות, נוספו מתקני
חימום ביתיים, וכל אלה תורמים את התרומה, אם לא המידבית, הרי את
העיקרית, לאותו ענן אדום המכסה כל בקר חלקים משמי חיפה. פעמים,
אנשים שאינם מומחים לכך, סבורים שמדובר בערפילי בקר, אך אלה הם
ריכוזי אדי גאזים ועשן מזיקים ומרעילים.

אני פרסתי את הנוסחאות הפיזיות של אותם מזהמים.

החומרים הרעילים האלה באים במגע עם דרכי הנשימה והעור של התושבים, ומן הנמנע שלא ישאירו עקבותיהם בבני-אדם.

נערך סקר בדיקה של מזהמי אויר בחיפה בשנים 1968 - 1971, מטעם לשכת הבריאות המחוזית בחיפה, ושם צוים בין השאר, כי לגבי אבק שוקע רוב הממוצעים השנתיים עולים עם הסטנדרט לאזור מגורים, ובאזור "נשר" עולות אפילו על הסטנדרט לאזור תעשייה, אם כי המקום מהווה איזור מגורים מובהק.

לגבי השחרה, אחוז מסוים של הבדיקות עלו על הסטנדרט הממוצע.

לגבי מזהמים גאזיים, ציינו שהמצב עדיין איננו קריטי.

ב-71 נערך סקר ע"י פרופ' אלברטו וקס מהטכניון ועל ידי ד"ר דונגלי. הם גילו כי בתקופות מסוימות של השנה, עוברים המימדים של זיהום האויר את הסטנדרטים שבקבעו כגבול הסכנה, ע"י משרד הבריאות.

במסמך שהוגש בראשית 1972, תחת הכותרת: "אסטמה, תמותה, מזג-אויר וזיהום אויר בחיפה", צוין בין השאר, כי נמצאו קווי דמיון מבחינת עקומת מחלות, בין חיפה ובין ערים כמו טוקיו וניו-אורלינס, מבחינת התגובות האסטמטיות והן מבחינת התגובות למזהמים. המסמך מציין שבשנת 70 בכל חדש עלה מספר מקרי האסטמה על אלה בחדש המקביל ב-1969, ובכל השנה היתה עליה של כ-10%.

כיום, מבקר בארץ ד"ר קיי ג'ונס, מומחה לבעיות זיהום, והוא נמצא פה מטעם השרות לשמירה על איכות הסביבה. הוא טוען, כי כיום חסרים עדיין נתונים מספיקים ומדויקים להערכת היקפו של זיהום האויר בחיפה, אך על פי הערכה טרומית ניתן לקבוע כי קיים בחיפה ערפל מאותו סוג הקיים בלוס-אנג'לס.

בשנת 71 ביקר כאן בארץ ד"ר צ'ייס, שהוא מומחה למניעת זיהום אויר, מלוס-אנג'לס. הוא קבע כי תל-אביב גדועה מלוס-אנג'לס - הוא התכוון לחסר הפיקות - ואילו חיפה מצחינה. הוא הדגיש בעיקר עשן נראה לעין, הנפלש מפלי-רכב, ועשן בלתי נראה לעין, הנפלש מתעשייה. הוא עמד על הקושי לערוך כאן בארץ את מדידות הזיהום.

עקומת המחלות באזור חיפה מעידה על עצמה: שיעור התמותה באזור חיפה הוא מן הגבוהים בארץ. בשנים 67-1970 היו 9 פטירות לכל אלף נפש, לעומת ממוצע ארצי של 7.3. מבחינת המחלות של דרכי הנשימה ומחלות אסטמטיות, השיעור בחיפה עולה על כל המקומות האחרים בארץ. מ-1969 עד 1970 עלה שיעור של מקרי אסטמה ב-10% - מ-476 ל-527. רבו המקרים של תלונות על מחלות בדרכי הנשימה. האוכלוסייה לא גדלה באותו פרק זמן. יתר על כן, תחלואת האסטמה בקרב תלמידים בבתי-ספר, כמו גם תחלואה של סרטן הריאות, בחיפה, הן מהגבוהות בארץ. 29 ילדים לכל אלף, סובלים מאסטמה, לעומת 4 ילדים לכל אלף בירושלים. הוא הדין לגבי מחלות עיניים, דלקות גרון, מחלות לב, וסרטן הריאות - אם ניתן לקשר.

אישית, בזדמן לי לבקר במספר שיכונים ושכונות בחיפה. יש כאלה הסמוכים למפעלי תעשייה מזהמים. ניתן לציין בעיקר את השיכון העירוני תל-חנן, קרית-נחום, קרית בנימין, קרית ששנד, ובעת האחרונה אף נתקבלו תלונות מקרית-חיים על ריחות וגזים חריפים. ב-5 בנובמבר 1974 חשו תלמידות בבית-ספר הדתי גוה-יוסף, שבמזרח חיפה, כי גרביהן נאכלו, בנוסף לגירוי שחשו בעיניהן ובעורן. מיד כמובן היתה אסוציאציה שעלולים להתהוות חורים גם בחלקים אורגניים של הגוף.

בשיכון עירוני, במפרץ חיפה, נוכחתי כמו עיני, שטענות התושבים המתגוררים על יד מפעל למוזאיקה, שהם אוכלים ונושמים אבק, זה תאור מדויק של המצב.

אדוני היו"ר, אמנם אנחנו ממקדים את הדיון בנושא של חיפה, כשקיים מקרה קונקרטי והוא חמור. אבל, נראה לי שזה יכל להיות פתח לדיון רחב יותר בהמשכו, לגבי כל השאלה של הטיפול בנושא זיהום האויר ברחבי הארץ, כי מספר מחדלים זועקים השמימה, והם היו יותר חמורים אילו לא התערב בית המשפט העליון,

שהורה לשרי הפנים והבריאות לבקוש באמצעים. אני מתכוון למחסור בתקנים, ואם הותקנו תקנים לגבי איכות אויר, הרי ללא תקנים לשעור הפליטה המותר של מזהמים אלה ואחרים - כאילו לא עשינו דבר. כי רק לקבוע רק לקבוע שעור שיטצא לגבי מזהם זה או אחר - באמצעות זאת אינך יכול להפנות אצבע מאשימה לגורם זה ואחר ולאמר לו שהוא פולט יותר מדי זיהום. אין עד היום בארץ תקנים לגבי פליטת מזהמים. קימים תקנים לגבי איכות האויר. יתר על כן, בעקבות בג"צ נגד "נשר", נקבע תקן רק לגבי מזהם אחד והוא חומר חלקיקי באויר. למרבה הצער, גם לאחר שנקבע התקן הזה, כשאתה פונה ללשכת הבריאות ומתלונן על זיהום זה ואחר, ומבקש להפעיל את התקן, אומרים לך מלשכת הבריאות שאין להם אמצעים כספיים ולא אמצעים אחרים, וכן אין להם המומחים שיבצעו את המדידות האלה.

אם כבר יצא תקן ואין אפשרות פיזית למדוד, הרי חזרנו כאילו ב-62 לא חוקק חוק כנוביץ כלל.

קימת הצעת תקן לגבי תחנות תדלוק. הצעת התקן הזאת מתגלגלת מספר שנים בממשלה ועד היום שרם נתנו לתקן הזה תקף חוקי מחייב.

איתור תעשיות: אמר לנו פרופ' דונגי, שהוא עורך מדידות למרחקי בטיחות מנימליים בין מפעלי תעשייה לבין אזורים מגורים. עד היום אין תקן חוקי מחייב. אומרים לנו, שיש הנחיות של ועדה לתכנון בניה, אבל מעבר להנחיות - אין דבר.

אנו דנים כאן בזיהום האויר. אילו היו חוקים מחייבים, האוסרים להקים תעשיות מסוימות באזורים מסוימים, הרשויות המקומיות לא היו יכולות לאשר. הדבר הזה איננו נעשה. במוקדם או במאוחר, אנו עדים לתלונות של תושבים החיים של גיהנום, ולא פלא שבשנה האחרונה גברו ביותר התלונות של תושבי חיפה במיוחד על סבל בל יתואר מזיהום ומריחות.

אני אסיים בציטטה בשתי מובאות מאנשי הממשל, אנשים העוסקים בבריאות בחיפה, וגם באספקט הזה. אומר מר אביתל, שהוא מהנדס תברואה מחוזי בחיפה: "הבעיה עם זיהום האויר היא שהבזק איננו מידי. מכיון שקיימות עוד בעיות בוערות, אין משרד הבריאות מתפנה לטפל בבעיות שאינן אקוטיות. כזה הוא המצב בדרך כלל בישראל." ד"ר מזרחי, רופא נפת עכו, אומר במהלך ישיבה שדנה במניעת זיהום אויר בחיפה: "האיתור הנוכחי של תעשיות נעשה באופן מקרי, ואם מפעל זה או אחר נמצא במקום נכון, אין זה מבוסס על תכנון, אלא על מקריות גרידא".

שתי ההצהרות הללו משקפות את הקו שלפיו מתנהלת המדיניות בארץ, בשים לב לזיהום האויר ונושאים אחרים אשר חורגים מתחום הדיון כאן.

אני מציע, שנדון גם בחיפה וגם בהשפעות ובמסקנות הנובעות מכך לגבי כל מקום אחר בארץ.

מ. הכהן:

אני מציע שנתמקד בחיפה. כפי שתאר ח"כ בארי, זאת בעיה זועקת לתושבי חיפה במיוחד. אם נעסוק בכל הארץ, זה ימשוך זמן רב. אם הדברים כפי שתאר ח"כ בארי, הרי זה טעון דיון מידי ומעקב יום-יומי, כי כאן אנו מדברים על בריאות תושבים, שהם כבר לא במסגרת של דיבור ועיון, אלא אלה הן סכנות מוחשיות. אם יש חורים בגרביים וברקמות מסוימות, הרי זאת בעיה שיש למקד את הדיון בחיפה ולעשות זאת בצורה מהירה מאד ויסודית מאד.

היו"ר י. תמיר:

ההערה לסדר היום של ח"כ מ. הכהן, מתקבלת. הנושא הוא: זיהום אויר חמור המטכן את בריאות התושבים בחיפה. אין זה אומר, שאי אפשר להעיר הערות כלליות, אבל המסקנות תהינה בהתאם להצעה לסדר היום.

י. בארי:

אני רוצה להודות למשרד הבריאות. לקראת ההצעה לסדר היום, הם המציאו חומר, טבלאות וכו'.

צ.אבן :

היותי רוצה להתייחס לבעיה של זיהום האויר בחיפה, במובן רחב יותר מהמובן הבריאותי המופיע בכותרת ההצעה לסדר היום. הבעיה אמנם נוגעת בראש וראשונה לבריאות התושבים, אבל יש לה השלכות רחבות יותר במובן הרווחה של האוכלוסיה, במובן שמירת הפוטנציאל השובב, הטבע השובב, וכן מבחינת שמירת הפוטנציאל הכלכלי, כאשר האויר הוא משאב מוגבל, שאפשר להעמיס עליו עומט מסוים, וכאשר עוברים את העמט - המשאב בא אל קצו.

בשם ראש עיריית חיפה, ח"כ אלמוגי, אשר לא יכל להשתתף בישיבה זאת מפאת מחלה, אני רוצה למסור שהנושא הזה נמצא בראש דאגותיה של עיריית חיפה.

עיריית חיפה, המוסד המוניציפלי היחיד

במדינה, הנערך ומתארגן מבחינה מינהלית פנימית לטיפול בנושא ע"י כך שמינה יועץ מיוחד, יחידה מינהלית ראשית לנושא איכות הסביבה בכלל ומשאבי העיר בתוך זה. אנשי היחידה באו במגע עם גורם בינלאומי, זה ארגון עולמי לאיכות הסביבה. הארגון מרכז את הפעולה הזאת ולרשותו משאבים כלכליים גדולים בסדר-גדל של מאה מליון דולר לשם עזרה לארצות העוסקות בפעולות מנע וביקורת. המרכז נמצא בקניה. הגורם הזה הסכים להקים פרויקט משותף. היום, כשמצבנו ומעמדנו לא נוח ביותר באו"ם, הנה נמצא ארגון שכני, שחברות בו ממשלות שונות, והוא מצא לנכון להקציב סכומים ולתת גיבוי טכני לפרויקט הזה. זה כשלעצמו מעיד על החשיבות אשר מיחסים במוסדות העירוניים, לנושא.

אני עצמי, בכנסתי לנושא ולמשימה הזאת, כאשר הושאלתי ע"י ארגון העבודה הבינלאומי, שבו ריכזתי את הנושא הסביבתי בשטוקהולם והתחלתי ללמוד את הבעיה לפני שבועות מספר.

לכאורה, המצב ידוע וברור ואין חולקים על חומרת המצב. אבל מכאן ועד בקיטת אמצעים, יש עדיין חוליה מקשרת אשר חסרה, והיא ידיעה ספציפית הקושרת את מקורות הזיהום עם פגיעה במקומות מסוימים באזור העירוני. זאת בעיה לא פשוטה מבחינה טכנית. לא די לקבוע שבמקום X יוצאת כמות מסוימת של מזהם. א. על מנת לקבוע שפגיעה במקום מסוים נובעת ממקור X, זה דורש ידיעות ספציפיות. כל הבעיה של העברה וחלוקה של מזהמים, השפעת גומלין ביניהם יכולה לפעמים לנטרל ולפעמים להגביר את הפעולה, וזה דורש ידיעות הרבה יותר ספציפיות מאשר יש לנו היום על טמך הסקרים המוקדמים שנעשו על ידי הגורמים השונים.

לכן, הצעד הראשון לגבי קביעת מערכת ניהול משאבי אויר, היא מערכת ניטור מספיק מדויקת כדי שאפשר יהיה לקבוע כיצד המזהמים מתפזרים ואיפה הם נובעים ואיך הם משפיעים. לכן, המאמץ הראשון, בשיתוף עם ד"ר קיי ג'ונס והשרות לשמירת איכות הסביבה, היא לארגן רשת ניטור שתעסוק במשך תקופה לא ארוכה לאסוף את הנתונים הבסיסיים וזה יאפשר לנו לדעת כיצד לפעול. התכנית הזאת נמצאת בשלבי ביצוע מעשיים; אנו בודקים את השאלה של אחזקה ותפעול, אנו בודקים מקורות מימון, ואני מקווה שבאמצע 75 נהיה במצב שנוכל להפעיל רשת ניטור מקיפה במרחב חיפה ונוכל לאסוף נתונים שיאפשרו לנו לדעת כיצד לפעול.

ב.צ. קשת : עד היום, בששח זה, לא נעשה דבר?

צ. אבן : נעשה משהו, אבל, באופן מצומצם מאוד. קימת תחנה אחת, שהמיכשור שלה בטיסי ביותר, ואיננו עושה לצרכים מודרניים. כל הצד הטכנולוגי הזה, בעולם נמצא בהתפתחות. מה שמקובל היום, איננו מה שהיה מקובל לפני חמש שנים, ואז לא היה הציוד הדרוש. כך, שאנו נכנסים לתוך הבעיה הזאת עם המיכשור האחרון והנתונים האחרונים. הבעיה היא גם ארגונית, וכאן הזכירו כבר את פיצול הסמכויות בין הרשויות השונות, אם על פי החוק ואם על פי מקומות גאוגרפיים.

אינני מתימר להיות מומחה למצב התחיקתי, אבל עברתי על המסמכים, והתרשמתי: א. הגדרת הסמכויות אינה ברורה די צרכה. ב. חסרים תקנים לביצוע בכמה מהחוקים הקיימים.

חשוב ביותר להבין, שבטיפול בבעיות מסוג זה, מקובל בעולם שהרשות המקומית ממלאת תפקיד-מפתח. היא אמנם נעזרת ע"י שרותים טכניים, ממשלתיים ואחרים, אבל היות ורוב שרותי הרווחה אשר מספקים לתושבים, באים מהרשות המקומית, לכן גם הטיפול באיכות הסביבה מבחינת הרווחה, יעיל יותר לבצע זאת באמצעות הרשות המקומית.

במרחב חיפה, המרחב האקולוגי איננו מתלכד עם גבולות שיפוט עיריית חיפה. בכל פעולה, שברצח לנקוט, בצטרך לאגד מספר רשויות מקומיות לפעולה משותפת.

לדעתי, טוב תעשה הוועדה אם תקדיש תשומת-לב לאספקט הזה, ואולי תמליץ המלצה בכוון זה.

היו"ר י.תמיר: לפי מיטב ידיעתי, הרשות המקומית מצוידת היום בכל החקיקה הסבירה כדי לענות על הצרכים. הבעיה אינה רק חקיקתית.

איננו יושבים כאן כמאשימים ונאשמים. היתי רוצה שלא לתקבל ההרגשה אצל נציגי המפעלים שהם הנאשמים ואנו המאשימים. אנחנו כלנו מעוניינים ללבן את הבעיה כאזרחי המדינה ולעשות למען תיקון המצב בהווה, ובעיקר לגבי העתיד.

מן הדין שיאמר בפתיחת הדיון, שלפי המתפרסם בעתונות העוסקת בזה, יש תשובות טכנולוגיות למרבית הבעיות. לא לכלן, אבל למרביתן. כדי שהתשובות האלה תתישמנה, צריכים שני דברים: א. רצון, ב. הכישורים והתקציבים.

עד העת האחרונה לא היו שני הדברים. היום, אין תקציב, ובלי תקציב קשה יהיה לפתור בעיות. אבל, כשנגיע למצב שאי אפשר יהיה לחיות, אז יתנו את התקציבים, אבל אז ישלמו ביוקר.

ב.צ.קשת: מי שמתמצה בזה, אבקש להתיחס לשאלה האם הנמל והאניות וכל הבעשה שם, האם כל זה

גורם לזיהום אויר?

מר יזרעאלי: אני מבקש להעלות מספר בעיות. כל אותה רשימה של מזהמים, אשר ח"כ בארי הזכיר

אותם, קרית-אתא "התברכה" בהם. מדובר כאן בזיהום. מדובר כאן על רקמות חיות, סיבטיות וכו'. יש סוג אחר של מפגע והוא המחנק. אני מבקש להעלות בצורה מפורשת מקור חמור ביותר והוא ביח"ר לקמח עצמות - עד כמה שנמסר לי, זה תוספת מאכל לבעלי-חיים - הנמצא במפרץ חיפה, ע"י תחנת "סובול" בסמוך למוסך "אגד" לשעבר. משם יוצאים ריחות - אינני יודע אם הם מזהמים אויר - אבל אני מדבר גם בשם קרית-ביאליק, אשר פנתה אלינו לשאול בענין זה. כאשר הרוח נושאת עמה את הריחות האלה, אלה ריחות מחניקים ממש, אשר מקשים על הנשימה וגורמים לחסר-אפשרות לחיות. זה באזור שיפוט של עיריית חיפה. זה אזור התעשייה של מפרץ חיפה. זה קורה פעמים רבות בשנה. כמובן, חוץ מזה, קימים המזהמים של בתי-הזיקוק והכימיקלים. אבל, יש הבדל בין בתי-הזיקוק וביח"ר זה.

יש תקנים למרחק בין אזור תעשייה למגורים. לדעתי, זה לא תופש במקרה שלנו, כי ביחס למרחק מדובר ברעש. המזהמים נישאים באויר ויכולים להגיע למספר ק"מ. כך שהענין של מערכות סינון, הוא בעיה וצריך לחשוב על מערכות סינון ריחות.

הרבה דובר על פתרון הבעיה ושום דבר לא נעשה.

יכל להיות שישענו שחלק מהמזהמים זה אבק ואבק אולי לא כל כך מזיק. אבל, אני יכל להעיד שפעמים רבות, כשאני נוסע ביום בהיר מקרית-אתא לחיפה, אינני רואה את חיפה. פשוטו כמשמעו. אפילו את הצללית של הכרמל אינני רואה. ז"א זה פוגע גם בתירות, כי באים תירים ומעלים אותם אל הכרמל ואינם יכולים לראות דבר.

אנשי קרית-אתא לכאורה צריכים להנות מהכרמל כנוף, אך הם מנועים מלהנות עקב האבק.

יש חוקי עזר לעיריות והם אינם שווים מאומה. וזאת כיון שלעיריות אין תקציבים כדי להפעיל יחידות לנושא הזה.

הצעתי היא: משרד הפנים, הבודק את תקציב הרשויות המקומיות, חייב לדרוש מכל רשות מקומית שיהיה בתקציב שלה, הרגיל, סעיף הנוגע ליחידה לבדיקת זיהום האויר. בתקציב הזה צריך להיות כלול הפרסונל ונושא ההפעלה. כפי שהתקציב כולל סלילת דרכים ולשם כך יש ציוד ופרסונל וחומרים, כך חייב להיות מדי שנה בשנה תקציב לפרסונל וציוד וכל הקשור לנושא של בדיקת זיהום האויר.

הרשויות תשענה שיש דברים הרבה יותר חשובים. אני מבין, שהשלטון המרכזי צריך יהיה לדאוג שהעיריות תוכלנה לשאת בהוצאה זו. כשם שהממונה על המחוז מחזיר לרשות מקומית את התקציב כשהוא מציין שסעיף זה וזה איננו מופיע, או "עברת על התקציב" - כך יציין הממונה על המחוז שאינו רואה הקצבה לנושא זיהום אוויר. נכון שהרשות המקומית נמצאת במצב כספי קשה, וח"כ תמיר יוכל לפעול רבות בענין הזה אם יצליח להשפיע שהרשויות המקומיות תקבלנה את התקציבים למלחמה בזיהום אוויר.

מר בר-לב: קשה לי לתת נתונים סטטיסטיים ואחרים. אינני יודע אם נעשו מדדים בקריה שאני גר בה, על כמות המשקעים היורדת בקריה, או מדדים לגבי כמות הגאזים המצויה באויר באותו אזור.

תושבי קריה-ים סופגים ריחות לא נעימים, הבאים בעיקר מאזור בתי-הזיקוק, ואנו מוצפים תלונות בנושא זה מצד התושבים. איננו יכולים לתת את הפתרון לכך. הציג מר אבן, שיהיה איחוד הרשויות המקומיות באזור חיפה לקידום הנושא של איתור אותם מקורות זיהום. זה נושא, אשר הרשויות המקומיות תצטרכנה לקחת לשיקול-דעתן.

אנחנו, לאט לאט, הורסים את איכות החיים, שאנו רוצים לחיות בה. אינני יודע אם הרשויות תוכלנה לשאת בזה מבחינה כספית. זה יעלה כסף רב, ובעיקר נושא כח-דם. אני חושב, שהשלטון המרכזי צריך להכנס לנושא הזה בתנופה מלאה.

מר גלקוס: אנחנו חשים בבעיות חמורות של זיהום חופי הרחצה, ואי אפשר להתגבר על הזיהום הנזרק מן האניות הימה. כל זה מגיע לחופינו.

היו"ר י. תמיר: יש חקיקה, שאנו חוקקנו בכנסת הזאת והיא כל כך דרסטית לגבי הענשת שפיכה של שמנים לים; לא רק קנסות עד 150,000 ל"י, אלא גם מאסר לששה חדשים. האם אין שיפול בעניינים האלה?

מר מנדל: אנחנו, אצפי הקריה, חיים ללא תעשייה, ואף מפעל אינו מטריד אותנו, אף מפעל מקומי אינו מזהם לנו את האוויר. היום, אנו מונים 21,000 תושבים וחוגגים 40 שנות קיום הקריה. אנו מסתכלים בחרדה לעתיד ומודאגים מהתקרבות המפעלים אלינו, אשר מרעילים אותנו לאט לאט. הישוב לא התפשט לכוון התעשייה של חיפה. התעשייה מתקרבת אל הישוב. אזור התעשייה הוא גדול ועצום, וגורם לנו נזקים בבריאות ובחיים. אנו מסתכלים בחרדה על העתיד, אבל לצערנו הרב אי אפשר לעשות דבר. אין אפשרות להעמיד תיס ומסך כדי שלא נהיה מושפעים מהזיהום של התעשייה.

אנחנו מקווים, שנקיטת צעדים ע"י שכנינו, או נקיטת אמצעים בכחות משותפים, ימנעו את המצב שאנו חוששים לו.

מר מנס: אינני מיצג מפעל בחיפה. אני חושב, שהתמונה שתאר אותה ח"כ בארי, היא נכונה בקווים כלליים. שמענו גם תוספת, מפי הגורמים המיצגים את הערים השונות ע"י חיפה. אבל, התמונה הזאת מספיקה בהחלט על מנת להזעיק את הציבור ונציגי הציבור, אבל היא לא מספיקה על מנת לנקוט היום באמצעים דרסטיים שיש להם משמעות כספית. האם אפשר היוף לצוות על סגירת מפעל זה או אחר?

יש הכרח לבצע בחיפה סקר מקיף, שבו ישתתפו שלשה גורמים: משרד הבריאות, משרד המסחר והתעשייה והשרות המטאורולוגי. יש הכרח לקבל אינווסטר - דבר שכבר התחילו בו - והוא יאפשר, עם השלמתו, לדעת מה פולט כל מפעל ומפעל. מדובר על 500-600 מפעלים באזור חיפה.

כל אזור חיפה הוא פרובלמטי ביותר מבחינת הזרימה של האויר. הטופוגרפיה בחיפה, והאקלים, קובעים מצבים קריטיים במיוחד, ואלה מצבים שתוארו כאן, וגם מצבים אחרים שלא סופר עליהם כאן.

אין ספק, שצריך לבצע מספר רב של מדידות כדי לקבל נתונים לכך. זה יכל להמשך כשלוש שנים, על מנת להגיע לתמונה כמותית מדויקת.

על מנת לבצע פעולות ממשיות דרושה פעולה מדויקת עד כמה שאפשר, ופעולה זאת תחייב גם השקעה גדולה של לפחות 3 מליון ל"י, אך ורק לפעולות שצינתי אותן. התקופה הנדרשת היא לפחות שלש שנים, וניתן יהיה להגיע לתמונה.

אם הגוף, שברגע מוקם, ייצג את המשרדים הממשלתיים, הרי מדובר לא על ועדה אלא על קבוצת עבודה, ואם הגוף הזה יקום ויהיה לו תקציב ושניים מבחינה תחיקתית, יתכן שאפשר יהיה ליישם גם מסקנות-ביניים, ואפשר יהיה אולי לצוות על סגירת מפעלים מסוימים וכן נקיטת אמצעי בקרה או כל דבר אחר שיתחייב מזה.

פרופ' פרהניו: הבאתי אתי שקופיות ואני מוכן להקרין אותן כדי שתראו את המצב כמו עיניכם. אחר כך אפשר יהיה להוסיף כמה מלים.

(מקרין שקופיות) יש קו ישר בין התחנה לביה"ם, זה בערך 3,5 ק"מ. אתם רואים כדורי פיח שנפלטו מארובות תחנת הכח בחיפה. אספתי את זה במחסן, כשכל הסחורה בו מלאה בפיח הזה. הכדורים עצמם חלולים וקלים מאד, הם צפים באפן קל באויר, וכנראה קו לשים את החומצה הגפריתית בארובות של תחנת החשמל. אנחנו רואים חלקיקי פיח באזור ביה"ם. החלקיק מתקיף אפילו ברזל מגולבן. הנה, אבק עם אותו פיח, שאספתי מאחד החדרים של התחנה בפנימיה.

אנחנו רואים מצב שנושבת רוח מהים, העשן עולה ומתפזר בשיכבה מוגבלת בעובי על כל החומר המרחף באויר, וזבתוך הענן הזה, הפיח+תחמוצת גפרית+חומצה. על זה מגיע לנוה-שאנן, נוה-יוסף. אתם רואים, שהענן פוגע בתוך העיר. הנה, אתם רואים את הגרביים המחוררות. גרב אחת היא של גברת שישבה בטכניון, הרחוק יותר מ-4 ק"מ מהמקום, ובאותו יום ובאותה שעה קרה המקרה השני. אגב, איך אני יודע שהחורים הם תוצאה מהפיח? לקחתי את המיקרוסקופ וראיתי על יד כל חור בגרב, כדור פיח, דומה לפיח שראיתם קדם, אשר אספתי מהגג. הפיח הזה מכיל את החומצה. איך יודעת שזה בא מתחנת הכח? שאלתי את השרות המטאורולוגי על כוון הרוח באותו יום, ואמרו לי שהרוח נשבה מהצפון. במפה ראיתי את הקו הישר: תחנת הכח - נוה-יוסף - טכניון. איזה מקור אחר נמצא בכל השטח הזה, והמסוגל לפלוט כדורים כאלה בכח כזה? אין תשובה. המסקנה היא: ארובות של תחנת הכח. כמה ימים אחרי זה, קראו לי מדניה, וזה רחוק יותר מ-5 ק"מ מהמקום, ושם גברת הוציאה גרביים של העוזרת שלה - גרביים עם חורים. אותו דבר. כעבור כמה ימים, שוב הראו מקרה שנוצרו חורים בגרביים.

לפני כמה ימים היתה בגשר שע"י תחנת הרכבת, אשה שהדריכה תורים. היא עמדה על הגשר משעה שמונה עד אחת עשרה. היא חזרה הביתה עם חורים בגרביים. בדקתי את זה ומצאתי את הפיח ע"י כל חור מהחורים. בדקתי מה היה כוון הרוח. הכוון היה מדרום-מזרח בקו ישר בין תחנות הכח לגשר שבו מדובר.

תחנת הכח היא המקור החזק ביותר לתחמוצות של גפרית וחומצה גפריתית הנפלטת לאויר, וכן תחמוצות חנקן.

יש גם מקור אחר, והוא "נשר". המקור הזה פולט עד 200 טונות אבק ביממה. יש רפיינריס, שזה אמנם לא כל יום, אבל זה קורה מפעם לפעם. יש דיזלים המלכלכים את כל האזור בלב העיר, וקשה להגיד שלא יודעים על כך או צריכים למדוד את זה, או שזה לא שייך לשיפוט העיר.

אני חושב שאת כל הטענות האלה אי אפשר לטעון פשוט, צריך להסתכל על הבית והצבע של הבנין ברחוב הרצל, כדי לדעת שזה מסוכן לבריאות. אפילו בטכניון, בהסקה מרכזית, פולטסם פיח. מפעל לאספלט ומגרסת אבנים, שהם רחוקים פחות מק"מ מהאוניברסיטה, שם, רואים את "נשר".

אנחנו רואים איך מתפזר העשן מ"נשר" למרחק של ק"מ. הנה בשקופית זאת, כמעט לא רואים את העיר, בגלל הפיח. נוה-שאנן, וממול הטכניון - לא רואים כמעט את הטכניון. הנה, זה צריך להיות ההדר - לא רואים אותו.

50% מהבקרים נסתו ובחרף, רואים יפה את העיר. חיפה עושה רושם של עיר נקיה, אבל בפנים זה לא ככה. רואים כבר התכחלה של תהליכים פוטו כימיים.

בכרטליה - מעבר לכרמל - אני חשבתי שההר יהיה מגן. אבל, זה לא כך. הנה, רואים בבקר, כשהרוח מדרום-מזרח ונושאת

עמה את האבנק מ"נשר", הוא עולה מעל ההר ומזהם את כל הצד המערבי. מה שאתם רואים זה לא ערפל. זה היה יום כמעט בלי לחות.

בית-חולים חדש - הכל מעורפל. אי אפשר לראות אותו. גאזים יש יום ולילה כמעט, כשיש רוחות מהמזרח. הדרוזים מתלוננים על ריחות מהרפיינריס.

גם כשאתם חושבים שהראות טובה, יש זיהום רב והאוויר לא טוב אפילו לבריאים, כי זה חומר עדין המרחף באויר, ואין מנוחה מזה. אומרים שבכל דבר רע יש דבר טוב. כאן, הטוב הוא הנוף. האבק מפרק את קרבי השמש ומתקבל צבע צהוב עד סגור. מבתי-הזיקוק הכל הולך לכוון טבעון, וזה בערבי הקיץ, כשצריך להיות תענוג, אז המצב הוא כזה כפי שאתם רואים. אנחנו רואים את העשן, ויש מטקע, שאי אפשר לנשום אותו. (גמר הקרנת השקופיות).

שמענו כאן את הרעיון שאנחנו זקוקים למערכת ניטור. אני מסכים לזה. דרושה מערכת ניהול של יחלל האויר שלנו. אני מסכים בהחלט לכך שיש צורך בסקר מעמיק. הסכמתי לרעיונות האלה לפני עשר שנים. זה 11 שנה אני עוסק בטענות האלה. אמרו, שרופא צריך לעשות דיאגנוזה לאדם לפני שהוא מחליט לנתח אותו. אבל, לדעתי, אותו רופא עלול גם לקבל מקרה חרום של אדם שאינו יכול לנשום, ואז הוא מיד יתן לו חמצן, עזרה ראשונה וטיפול חרום, ולא שואל את תולדות כל המחלות שלו ושל האמא שלו. כך, אנחנו עכשו צריכים להתחיל מיד בטיפול חרום, וזה מאד פשוט והגיוני לעשות זאת.

ניקח את המקורות החזקים ביותר: "נשר", בתי-הזיקוק, תעשייה כימית, דשנים, ונאמר להם: יש לכם חמש שנים זמן כדי להתקין את המיתקנים הטובים ביותר כדי למנוע במקסימום את הפליטות של זיהום. חמש שנים לביצוע. קימת הטכנולוגיה וקיים המדע כדי לפתור ב-100% כמעט את הבעיות. את האבק של "נשר" אפשר להקטין ב-99.8% בעזרת הטכנולוגיה החדשה. אפשר להקטין ב-90% אם ננקוט בצעדים הנכונים. זה נוכל לעשות בלי למדוד ובלי לבדוק ריכוזים וכו'.

נמצא כאן נציג חברת החשמל. לפני כמה שנים הוא שלח אלי את הדוח על מדידות ריכוזי דו-תחמוצת גפרית. אני אומר, שאין זה נכון שלא הגענו למצב של סכנה. מי שכתב את הדוח גם כן לא הגיע למסקנה כזאת. אם נאמר שזה לא מסוכן - זה לא נכון. אני התחלתי לקרוא ואני רואה שהם עשו 38,000 מדידות של חצי שעה. זה מרשים. הם מדדו בשלש תחנות 27 חדשים, וזה מאד מרשים. צריך מאד להזהר בתרגום המדידות.

בקשר לתחנות, מתברר שהוא מדד שלשה חדשים, וחמשה חדשים. אלה שמדדו שלש ושלוש, זה כמעט לא שווה כלום. אבל, בקשר ל-27 חדשים, אני רואה שהוא מציג לנו שושנת-רוחות כדי להראות באיזה כוונים ובאיזה שכיחות באו רוחות במשך השנה. נסתכל בתכנית ובשווה את זה עם כווני הרוחות, מתברר שמתחנת הכח - שזה המקור החזק ביותר של דו-תחמוצת הגפרית בכל האזור - אל תחנת המדידה שלו, פחות מאחוז אחד של הזמן נושבות רוחות. את זה הוא מציג.

פתאם לא מופיעות נקודות המקסימום בדיאגרמה, ואז זה עושה עלי, לפחות פסיכולוגית, רושם שאנו די קרובים למקסימום של התקן המותר. כאן צריכים מאד להזהר בסקרים כאלה.

אני בעד זה שניתן את הסמכות, לא לחברות פרטיות, אלא לידי הממשלה.

אני בעד סקרים ומדידות, אבל טיפול חרום מוכרחים לעשות עכשו ולא לדחות את זה ליום אחד.

מר אביתל: אני, כנציג ממשלתי, חייב להסתמך רק על עובדות ולא על רשמים. אנחנו הוצאנו את הדו"ח, אשר ה"כ בארי צינת מתוכו. עכשו אנחנו מעבדים את תוצאות הדוח משנת 1973. קשה להגיד, שבחיפה אין זיהום אויר. אין מקום בעולם, שאין בו זיהום אויר. אבל, אנחנו כמשרד בריאות, עובדיפ תמיד לפי כמה קריטריונים: אחד מהם הוא הסטטיסטיקות הבריאותיות - אם יש מחלות, ואיזה מחלות. אנחנו עובדים על סטטיסטיקות כדי לדעת את הסכות. אחר כך, אנחנו מפתחים את התקנות, והן תמיד מבוססות גם על האפשרות לעמוד בתקנות האלה. ז"א, קדם כל הצרך הבריאותי ואח"כ האפשרות הטכנית להגיע לסטנדרט מומלץ מבחינה כלכלית, אם זה ניתן.

הדבר האחרון, שלוקחים בחשבון תלוי
בסגדרת המחיה של אותו מקום ואמצעי רווחה ונוהיות של מגורים.
הרבה תקנות אשר קימות כבר בחוק, וכן
ההמלצה של פרופ' דונגי הפכה לחוק ברוב חלקי המדינה ע"י זה
שועדות לתכנון ובניה אימצו את התקנות האלה ואפשר להפעיל אותן
בחוק. יש חוקים רבים בפקודת בריאות העם שעל ידי זה אפשר להתגבר
על רוב הבעיות. אבל, קשה להניע רשות מקומית, שתפעיל את החוקים
והתקנות, כאשר הם טוענים שזה עלול לפגוע במחיה של התושבים שלה.

ללא ספק, קיימים מוקדמים מזהמים סתחום
שיפוט עירית חיפה. אבל, בשבילנו הקריטריון אינו רק מה שנפלט,
אלא, כאשר אנחנו עדיין בהתחלת הדרך, אותנו מעניין האויר שהאדם
נושם רוב הזמן ולא באפן מקרי.

אני עובד בדגימות אויר. אמנם, לא
במכשירים מאד משוכללים. הוצאנו את הדוח על השנים 1968-1972
כאשר היינו בהרצה. הכנתי גם דוח על שימוש בדלק בחיפה רבתי,
והגענו למסקנות שהגיע פרופ' פרהניו. הבדיקות אהל אמנם לא
משוכללות, אבל זה מה שעומד לרשותנו. לפי כל הבדיקות האלה, לא
הגענו עדיין לריכוזים שצריך להגיד חלילה "בדרך מוטלים מתינו".

יש כאן, ללא ספק, אינדיקציה ברורה
ביותר, שחיפה הולכת לזיהום אויר, אם לא יעשה דבר רדיקלי כדי
למנוע את התופעה הלא רצויה כי ניכנס לבעיות רציניות ביותר.
הריכוזים, גם אם הם היום לא מסוכנים, בכל אופן יש עליה, וגם אם
לא הגענו למישור המסוכן, אפשר לצפות שהריכוזים ודאי וודאי יעלו.

ב.צ.קשת: אולי תתיחס למה שסיפר לנו ח"כ בארי,
ואשר אתה אומר שזה לא מסוכן. כשזה
יגיע ל-300% זה יהיה מסוכן?

מר אביתל: אם נוצר הרושם, שאני טוען שהמצב טוב
בחיפה, אז אני מבקש לתקן את זה. אינני
אומר שהמצב טוב. כשאני אומר שלא מסוכן, הקווליפיקציה של המלה
"מסוכן" צריכה להיות שלא הגענו לאותם ריכוזים הנחשבים מותרים.
זאת האפשרות וזה מה שאני מרשה. אותנו מחייב החוק. לוא הייתי
עתונאי יכלתי לכתוב ולצלם תמונות, וזה בודאי נכון ומרשים ולא
גורם לתושבים לשמוח. אבל, כשאני בא לשופט, השופט צריך הוכחות
אבסולוטיות כדי להפעיל את החוק. אנחנו לא הצלחנו עם "נשר" בדרך
של חוקים, אלא ע"י זה שהסכמנו לדחות משפטים. ע"י זה שלא הבאנו
את הנושא למשפט, הצלחנו להביא אותם להפעלת הפילטרים.

ב.צ.קשת: ארבע ארובות בלי פילטרים מפעילות את
העשן.

מר אביתל: הרקורדס של "נשר" מראים לנו כאשר זה
72 לא פועל, ואז הם מודיעים לנו
שהפילטרים לא פועלים. בפילטר החדש יש תקלות רבות. אבל, זה קורה.
הדבר הזה איננו טוב. לוא יכלנו לסגור את "נשר" או להעביר אותו
למקום אחר, זה היה תורם להעלאת איכות החיים בחיפה. פנינו לשר
המסחר והתעסיה, שיאפשר להוציא נגדם צו סגירה. התנגדו לזה.

אנחנו עובדים בניטור זיהום אויר. אנו
מקיימים עכשו שתי תחנות קבועות. קדם קיימנו ארבע תחנות מדידה
עם מכשיר בודד. יש לנו תוצאות גם על אבק שוקע.

היו"ר י.תמיר: לאיזה מרחקים הוא מגיע?

מר אביתל: הזרקנו לתוך הארובות זהב רדיו-אקטיבי
ולא הצלחנו לגלות אותו. אין לנו
אפשרות לגלות לאיזה מרחקים הוא מגיע.

היו"ר י.תמיר: ססתי ביום בהיר מסכה התעוה שנה-דב
לירושלים, וראיתי את הארובות של רמלה,
כשהעין הפשוטה שלי הבחינה בזרימת הענבים הלבנים מהארובות למרחק
12 ק"מ.

מר אביטל:

את האבק של "נשר" אנו מגלים בסירה.

היו"ר י. תמיר:

מה עושה כשרד הבריאות כדי להלחם בתופעות אלה, כדי להגן על בריאות האושבים?

מר אביטל:

משנת 65 עד היום, עושים מעקב אחרי המצב של איכות האויר בריכוז האוכלוסיה. אנחנו לא שפלנו ולא התחלנו לטפל באסתור מבחינה כמותית של אותם המזהמים הנפלטים. וזאת, עקב חסר משאבים וכח-אדם. אין כל סבה אחרת. זאת הסבה הפרוזאית הפשוטה. מבחינת איכות האויר, שהאדם נושב, יש לנו שבעה מקומות, שבהם בוקנו אס.או.2 וקבלנו כמעט אותן התוצאות אשר קיבל מרגת, ואני מעריך את הדוח וחושב שהוא טוב. אני אומר, שמיקום התחנה לא כל כך גרוע. אין לבטל את התוצאות שקבלנו ממקום רציני ביותר ובעבודה רצינית ביותר. אי אפשר כלאחר יד לבטל ולטעון אחרת.

היו"ר י. תמיר:

היו שני מקרים חמורים: 1. שכונת התימנים בקרית-בנימיים, ששם היתה אוירה של חנק והשפעה מידית על התושבים. 2. הפגמים של הפיח, שנתן אותותיו על בגדים.

מר אביטל:

אין לנו סמכויות לפעול במקום הרשות המקומית. הדבר היחיד, שמשרד הבריאות חייב לעשות, ועושה,

זהו קביעת עובדה.

היו"ר י. תמיר:

מה היו הסכנות לדברים האלה?

מר אביטל:

התופעה בקרית בנימין, נדמה לי, ששם האסם העיקרי היה המפעל ליצירת קרבין. המקרה של החורים בגרביים, לדעתנו, ללא כל ספק, זה נובע מחברת החשמל. זה בגלל פוזיציה גאוגרפית וגם חברת חשמל ליצרת מאה טון דו תחמוצת גפרית ליממה. זה לא מפליא. השאלה היא מה משרד הבריאות עושה כדי שזה לא יפלט מהארובות. התשובה היא שמשרד הבריאות לא עושה כדגע דבר, עקב חסר משאבים וכח-אדם. האסם הוא חברת חשמל. אבל, אם אני אבוא לחברת החשמל, זה לא מספיק אם אצהיר שחברת חשמל אשמה, אלא אני צריך לעשות בדיקות לשם כך. להזרמת זהב רדיו-אקטיבי שלמנו 60,000 ל"י לכור האטומי. כל מפעל צריך לעשות בדיקות במעבדה מוכרת. המעבדה הטוכרת היחידה, בארץ, היכולה לעשות היום את הבדיקות, זו המעבדה הפיזיקלית שעל יד האוניברסיטה העברית בירושלים. בדיקה אחת עולה 6,000 ל"י, וזה במשך שבועיים. אפשר לעשות מקסימום 4 בדיקות באזור חיפה, ואני צריך לפחות 300 בדיקות כאלה בשנה, כדי לעמוד בתקן.

ת. טובי:

מה הסבה לריחות המצטברים בסביבת ואדי נסנס?
זו תופעה חדשה בסביבה הזאת של אזור סולל-בונה?

מר אביטל:

יכל להיות, שחברת החשמל לא משתמשת במזוט של 3% אלא גם במזוט המכיל יותר מ-3% של גפרית. אין לנו חוק כדי לחייב אותם בחיפה להשתמש במזוט דל גפרית.

היו"ר י. תמיר:

יש בישראל דבר כזה?

מר אביטל:

בתל-אביב יש להם כמות העומדת לרשותם כדי לעבור במקרה של תקלה, מאחד לשני.

אני נדרשתי לדרווח מה החוק מאפשר ומחייב.

אנחנו עושים כבר שבע שנים, בקרה. עדיין ממשיכים בזה. בינתיים, נעשו כמה דברים, כמו למשל גרמנו לזה "נשר" משקיע היום מחשבה רצינית לפתור את הבעיה. הוזמנו עוד פילטרים, ואני מקווה שתוך חמש שנים הבעיה של "נשר" תפתר. יש גם החלטה בועדה המחוזית, בהסכמת מהנדס העיר לשעבר י. כהן, לפי בקשת נציג משרד הבריאות, שלא מאשרים הקמת מפעל חדש או הרחבת מפעל קיים, אלא אם נקבל הוכחות מספיקות שלא תהיה תלונה נוספת על כמות הזיהום שהם תורמים לאויר של חיפה היום. ז"א, רצינו למנוע שהמצב יהיה יותר גרוע מהיום. נוסף לכך, התחלנו בדיונים עם מפעלים ספורים.

אנחנו מקבלים מהם עכשו את האינפורמציה כדי להתחיל "להתלבש" על הפולטים ולהגיע בהדרגה למפעלים הקטנים, שהם המטרידים המידיים של הסביבה הקרובה. כרגע, אני היחיד העובד בבקרה בחיפה ביחס לחברת החשמל. אני עובד עם חצי כימאית ואין לי אפשרות להחזיק צוות, אלא אם יוקצבו לי 60,000 ל"י לשנה, וזה כדי לאסוף מידע.

אני מקבל בברכה את הרצון של עיריית חיפה להקים רשת מיניטורנג, ואני מאחל להם הצלחה. אנחנו מדברים על זה כבר שמונה שנים. הגישה של ראש העירייה הקודם היתה שאויר זה נכס ממלכתי והעירייה לא יכולה לטפל בזה. אם הוועדה הזאת תוכל לגרום לכך שהמשאבים יעמדו לרשותנו - משרד הבריאות יוכל לעשות הרבה כדי לשפר את איכות האויר בחיפה.

היו"ר י. תמיר: בתחילת הישיבה הבאה, ידברו נציגי חברת החשמל ובתי הזיקוק, וגורמים אחרים. אנשי שרות שמירת איכות הסביבה, יסכמו את הדברים.

הישיבה ננעלה בשעה 11.00
